

O EKONOMSKOJ INTERPRETACIJI USTAVA C. A. BEARDA

U povodu 100. godišnjice objavljivanja knjige *An Economic Interpretation of the Constitution* C. A. Bearda

Prof. dr. sc. Arsen Bačić *

UDK: 342.417

338.01:342.4

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: listopad 2015.

*Charles Austin Beard jedan je od najutjecajnijih američkih konstitucionalista prve polovice 20. stoljeća. Objavio je velik broj radova iz područja povijesnih, pravnih i političkih znanosti. Njegovi najpoznatiji tekstovi uključuju među ostalim i radikalne poglede na djelovanje "očeva utemeljitelja" SAD-a, za koje je vjerovao da su tijekom stvaranja najznačajnijeg modernog pisanog Ustava prije bili motivirani svojim ekonomskim, a tek poslije toga političko-filozofskim principima. Zato je Beardova knjiga *An Economic Interpretation of the Constitution* (1913.) neposredno nakon objave postala predmetom brojnih rasprava i osporavanja. U tekstu se rekapituliraju temeljna pitanja Beardove interpretacije ustavotvorne konvencije i Ustava SAD-a te aktualiziraju veze koje konstitucionalizam ima ne samo s ustavnim idejama jednakosti i slobode nego i s ekonomijom.*

Ključne riječi: C. A. Beard, Ustav SAD-a, ekonomska interpretacija ustava, ustavno pravo

Why try to think? Perhaps Henry Adams was right: "Silence is best."

*What to think? That was my problem twenty-three years ago,
and it remains unresolved.*

Yet for some strange reason I do not keep the silence.

Charles A. Beard, 1936.

* Dr. sc. Arsen Bačić, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Domovinskog rata 8, Split; član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, Zagreb; arsen.bacic@xnet.hr

1. UVODNA NAPOMENA

Nedavno obilježavanje stogodišnjice objavljivanja knjige *An Economic Interpretation of the Constitution* (1913. – 2013.) Charlesa Austina Bearda u SAD-u gotovo se poklopilo s recentnom objavom značajnih istraživanja francuskog ekonomista Thomasa Pikettyja čija je voluminozna studija *Capital in the Twenty-First Century* (2013. – 2014.) najnoviji senzacionalni bestseller iz područja ekonomije.¹ Jedan od sudionika globalno žive rasprave o Pikettyjevim istraživanjima povijesnih promjena koncentracije prihoda i bogatstva kazao je da je knjiga francuskog ekonomista dobrodošla prilika da se i “američki narod” još jednom podsjeti na koji su način njegove povijesne figure razmatrale pitanje uravnoteživanja tenzija između ekonomskog razvoja i aktualnih demokratskih ideala jednakosti.² A potonju je temu provokativno i posve neortodoksno u svoje vrijeme razmatrao i C. A. Beard upravo u svojoj knjizi *Ekonomska interpretacija Ustava* iz 1913. Od prve objave pa sve do danas Beardovo je djelo jedno od najoriginalnijih drukčijih “čitanja” razloga i ciljeva ustavne konvencije u Philadelphiji (1787.). Ta “pomaknutost” u odnosu na *interpretativni mainstream* za neke je uvijek bila označavana kao izvor jedne od najbritkijih svakako socijalno osjetljivih – “ljevičarskih” interpretacija Ustava SAD-a, tog grandioznog i ambicioznog poduhvata američkih *founding fathersa*. Dakle, Beard i Piketty su se – svaki u svojem vremenu, prvi 1913., a drugi 2013. – dotaknuli odnosa ustava i ekonomije, odnosno većine onih važnih odnosa iz kojih kao *carstva nužnosti* izviru mnoga pitanja u odnosu na ustavne vrednote, prije svega one o slobodi, jednakosti i solidarnosti.³

¹ Piketty, T., *Le capital au XXI siècle*, Seuil, Paris, 2013. (koristili smo se elektroničkim izdanjem knjige, usporedi <https://fernandonogueiracosta.files.wordpress.com/2014/05/piketty-thomas-le-capital-au-xxie-siecle.pdf> (svim internetskim izvorima i literaturi upotrijebljenoj u radu pristupljeno je i provjerena je 4. kolovoza 2015.)); engl. izdanje objavljeno je godinu dana kasnije; vidi Piketty, T., *Capital in the Twenty-First Century*, Belknap Press, Cambridge, MA, 2014.; hrvatsko izdanje knjige objavljeno je u Zagrebu: Piketty, T., *Kapital*, Profil, Zagreb, 2014., 692 str.; usporedi još: *Thomas Piketty’s “Capital”, Summarised in Four Paragraphs*, *The Economist*, 4. svibnja 2014.; Flanders, S., *Capital in the Twenty-First Century by Thomas Piketty – Review*, <http://www.theguardian.com/books/2014/jul/17/capital-twenty-first-century-thomas-piketty-review>; Piketty, T., *About Capital in the Twenty-First Century*, *American Economic Review: Papers & Proceedings* 2015., vol. 105, br. 5, 2015., str. 48 – 53.

² Blasi, J., *The Founding Fathers Backed Thomas Piketty — And Feared A Powerful 1 Percent*, Salon, 4. srpnja 2014., dostupno na <http://www.alternet.org/economy/founding-fathers-backed-thomas-piketty-and-feared-powerful-1-percent>.

³ “...en vérité, l’économie n’aurait pas dû chercher à se séparer des autres disciplines

Što se tiče Pickettyja – našeg suvremenika – njegovo djelo kao izraz “novog radikalnog reformizma” prije svega ocrtava evoluciju problematike jednakosti od početka industrijske revolucije do današnjih dana.⁴ Od 18. i 19. stoljeća u zapadnom europskom društvu caruje ekstremna nejednakost jer je privatno bogatstvo koncentrirano u rukama bogatih obitelji kao vrha relativno rigidne klasne strukture umanjivalo nacionalni prihod. No, iz turbulentne i dramatične povijesti moderne ekonomije u 20. stoljeću Picketty zaključuje da ako nema prirodnih snaga koje mogu spriječiti stalnu koncentraciju bogatstva, onda jedino eksplozija brzog razvoja koji se temelji na tehnološkom napretku, porastu stanovništva ili državnoj intervenciji može spriječiti ekonomiju da se vrati na “patrimonijalni kapitalizam” i oblike nejednakosti koji su toliko brinuli Karla Marxa.⁵ Dakle, njegov je zaključak da nejednakosti ugrožavaju demokratske vrijednosti, a način da se one zaštite Picketty vidi u postupnom nametanju poreza na progresiju prihoda i bogatstva u rukama bogatih i superbogatih. Ali, njegovo je pitanje: Kako se pritom odrediti prema poziciji prava, posebno ustavnog sudstva, kao čuvara države, ustava i zakona? To je pitanje posebno važno s obzirom na uvjerenje da su suci i/ili drugi eksperti redovito u poreznim i proračunskim stvarima odlučivali na način koji je značio regresiju demokracije.⁶

des sciences sociales, et ne peut se développer qu'en leur sein. On sait trop peu de chose en sciences sociales pour se diviser bêtement de la sorte. Pour espérer faire des progrès sur des questions telles que la dynamique historique de la répartition des richesses et la structure des classes sociales, il est bien évident qu'il faut procéder avec pragmatisme, et mobiliser des méthodes et des approches qui sont celles des historiens, des sociologues et des politistes autant que celles des économistes.” Picketty, *op. cit.* u bilj. 1, str. 64; usporedi komentar kod Viola, L., *Picketty e il diritto: dal political constitutionalism al (necessario) ruolo delle corti*, str. 2, dostupno na <http://www.forumcostituzionale.it/wordpress/wp-content/uploads/2015/04/viola.pdf>.

⁴ Picketty, T., *A Practical Vision of a More Equal Society*, The New York Review of Books, 25. srpnja 2015. U tom tekstu T. Picketty recenzira knjigu A. B. Atkinsona *Inequality: What Can Be Done*, Harvard University Press, Cambridge, MA, 2015., str. 384.

⁵ Milanovic, B., *The Return of “Patrimonial Capitalism”: A Review of Thomas Picketty’s Capital in the Twenty-First Century*, Journal of Economic Literature, vol. 52, br. 2, 2014., str. 519 – 534; Cherot, J.-Y., *Une relecture économique de la Constitution des Etats-Unis Charles A. Beard*, Journal des Économistes et des Études Humaines, vol. 1, br. 2, 1990., str. 189 – 194.

⁶ “...laisser à un juge constitutionnel (ou à des comités d’experts) le soin de juger au cas par cas de l’opportunité de telles décisions constituerait une forme de régression démocratique. En outre, cela ne serait pas sans risque. Toute l’histoire démontre en effet la fâcheuse tendance des juges constitutionnel à se lancer dans des interprétations extensives et hasardeuses – et généralement très conservatrices – des textes

C. A. Beard je pak u svojoj knjizi koja je objavljena prije stotinu godina fokusirao svoj interes upravo na takvu grupu aktera “patrimonijalnog kapitalizma” od kojih su se brojni našli i na Ustavotvornoj konvenciji 1787. godine u Philadelphiji. Jesu li se oni tamo našli slučajno? Ili su *founding fathers* kao elitni političko-filozofski *task force* američkog kapitalizma u razvoju jednostavno djelovali u cilju osiguravanja vlastitih interesa odnosno vladajuće elite? U tekstu kojim podsjećamo na činjenicu da je nedavno obilježena 100. godišnjica od objavljivanja *An Economic Interpretation of the Constitution* propitujemo relevantnost Beardova djela i reakcije u ustavnopravnom kontekstu s početka 20. stoljeća i kasnije. To pogotovo s obzirom na postojanje snažne struje suvremenog interdisciplinarnog pravnog i ekonomskog mišljenja koja je u ustavnoj ekonomiji (*constitutional economy*) J. Buchanana po našem mišljenju nastavila obrađivati specifična pitanja odnosa ustavne demokracije i ekonomije (ne)jednakosti. Zato nam se čini opravdanim postaviti pitanje intenziteta i aktualnosti misli koja svojedobno nije oklijevala da ustavnu jednakost i njezinu vezu s vlasništvom dovede do jasnih teorijskih konzekvencija. Dakle, tko je bio C. A. Beard i o čemu nam govori *ekonomska interpretacija* Ustava SAD-a? Ima li još aktualnosti u toj interpretaciji?

2. CHARLES AUSTIN BEARD: BIOBIBLIOGRAFSKI PODATCI

C. A. Beard rođen je 1874. godine u Knightstowonu (Indiana) u obitelji imućnog zemljoposjednika i građevinskog poduzetnika. Na DePauw Collegeu (Greencastle, Indiana) Beard dolazi u dodir sa socijalnim i političkim idejama Karla Marxa (1818. – 1883.) i Johna Ruskina (1819. – 1900.) kojega je mladi Beard posebno cijenio. Blizina industrijskog Chicaga približila mu je stvarnost društvenih nemira i klasnih sukoba, a kasniji postdiplomski studij engleske i europske povijesti u Oxfordu (UK) dodatno mu je produbio interes za aktualnu socijalnu problematiku. Za boravka u Oxfordu njegovom je zaslugom dovršeno formiranje Ruskin Halla kao prve oxfordske obrazovne institucije za nadarene ljude kojima su stroga ograničenja socijalne stratifikacije bila najteža prepreka za svako bolje akademsko obrazovanje. Nakon povratka u SAD

juridiques sur les questions fiscales et budgétaires.” Piketty, *op. cit.* u bilj. 1, str. 931; usporedi komentare kod Viola, *op. cit.* u bilj. 3; Siegan, B. H., *The Constitution and the Protection of the Capitalism*, u: Goldwin, R. A.; Schambra, W. A. (ur.), *How Capitalistic is the Constitution?*, American Enterprise Institute, Washington DC, 1982., str. 106 – 107; Staughton, L., *Capitalism, Democracy And The United States Constitution: The Case Of New York*, Science & Society, vol. 27, br. 4, 1963., str. 385 – 414.

studij je nastavio na Columbia Universityju (New York), na kojem je doktorirao 1904. godine. Na tom je prestižnom sveučilištu C. A. Beard nastojao što uspješnije spojiti moralni i humani entuzijazam sa strogim pravilima znanstvene metodologije.

C. A. Beard se na sveučilištu priklanja profesorima koji su bili uvjereni da napredak demokracije zavisi od društvenih znanosti koje bi vladajuća dogmat-ska ili spekulativna stajališta zamijenila konkretnim praktičnim znanjem posebnih situacija i tehnika. Grupa pod utjecajem filozofa Johna Deweyja (1859. – 1952.) i povjesničara Jamesa Harveyja Robinsona (1863. – 1936.) sintetizira znanstvena, utilitarna i aktualna polazišta u manifestu grupe novih historičara (*New Historians*). Glavno je obilježje te grupe bilo istraživanje tehnike napretka i koncentracija na one aspekte prošlosti koji mogu biti relevantni za sadašnjicu. Beardovo imenovanje na Katedri za javno pravo približava ga problematici američke ustavne povijesti i javne administracije.

U knjizi *The Supreme Court and the Constitution* (1912.) Beard intenzivno istražuje intencije “očeva utemeljitelja” američke ustavnosti u odnosu na sudsku reviziju (*judicial review*). Njegov je zaključak da su ustavotvorci u Vrhovnom sudu vidjeli kontrolora zakonodavca. U tom smislu je kontrola ustavnosti zakona predstavljala samo jedan od pravnih instrumenata kojim su ustavotvorci namjeravali braniti vlasnička prava protiv turbulentne narodne većine. Tamo gdje su drugi “otkrivali idealizam, Beard je vrlo jednostavno otkrivao realizam”.⁷

Njegov prepoznatljiv spoznajni pristup koji je počivao na razumijevanju utjecaja ekonomskih odnosa i interesa u politici najbolje je došao do izražaja u knjizi *An Economic Interpretation of the Constitution* (1913.). U knjizi Beard istražuje distribuciju ekonomske moći u SAD-u u vrijeme održavanja Ustavotvorne konvencije te dokumentira vlasničke udjele svakog od 55 delegata koliko ih

⁷ Hicham, J., *Beard, Charles A.*, u: *International Encyclopedia of the Social Sciences*, Macmillan, New York, 1968., dostupno na http://www.encyclopedia.com/topic/Charles_Austin_Beard.aspx; Stromberg, J. R., *Charles A. Beard: The Progressive Historian as Inadvertent Conservative*, First Principles, 22. svibnja 2009., dostupno na <http://www.firstprinciplesjournal.com/articles.aspx?article=1262>; Columbia 250, *Charles Austin Beard*, dostupno na http://c250.columbia.edu/c250_celebrates/remarkable_columbians/charles_beard.html; Martin, J., *Charles A. Beard: A Tribute*, Institute for Historical Review, Presented at the 1981 Revisionist Conference, dostupno na http://www.ihr.org/jhr/v03/v03p239_Martin.html; *C. A. Beard*, dostupno na http://www.self.gutenberg.org/articles/charles_a._beard.

je boravilo u Philadelphiji.⁸ Beard zaključuje da je najveći broj delegata imao osobne koristi od usvajanja Ustava jer je dokument štitio javni kredit i porast vrijednosti javnih obveznica kojima su raspolagali. Ustav je zapravo predstavljao instrument kapitalističkih vjerovnika protiv zemljoposjednika dužnika. Teza o svjesnom materijalnom samointeresu kao jedinjoj determinanti političkog ponašanja inače je bila striktna demonstracija “kolektivne biografije”, istraživačke tehnike s početka 20. stoljeća.

Knjigu *An Economic Interpretation of the Constitution* neposredno su nakon objavljivanja napali mnogi, od rektora Sveučilišta Columbia do bivšeg predsjednika SAD-a W. H. Tafta prije svega zbog teze da je Ustav bio produkt konflikata i ekonomskih interesa osnivača američke ustavnosti. C. A. Beard svoju je argumentaciju proširio u djelu *Economic Origins of Jeffersonian Democracy* (1915.) u kojoj je pokazao da se situacija iz 1787. pojavila i kod političkih stranaka tijekom 1790-ih. Jeffersonova demokracija nije bila ništa drugo nego transfer federalne vlasti s nositelja fluidnog kapitala na zemljoposjednike. Sličnu argumentaciju Beard koristi i u *The Economic Basis of Politics* (1922.), a prisutna je i u njegovu najznačajnijem djelu *The Rise of American Civilization* (1927.). Beardova je ekonomska interpretacija povijesnog razvoja američkog društva i politike zapravo “...omogućila opipljivu klasnu osnovu za staru ideju o američkoj politici kao natjecanju između Jeffersonove demokracije i Hamiltonova privilegija. Postulirajući temeljni antagonizam između dvije koalicije interesnih grupa, jedne u kojoj su dominirali urbani kapitalisti, i druge u kojoj su bili farmeri i plantažeri, Beard je koristio fleksibilni dualizam, a ne daleko kompleksniju marksističku shemu koja je utjecala na ispisivanje europske povijesti.”⁹

Beard je rad na Sveučilištu Columbia napustio krajem 1917. godine u znak protesta i obrane akademskih sloboda nakon što je uprava otpustila dvojicu profesora koji su se protivili uključivanju SAD-a u I. svjetski rat. Na Sveučilište se vratio 1939. godine gdje je još jedan semestar držao predavanja iz političkog i ustavnog sustava. Osim akademske karijere C. A. Beard bio je vrlo uspješan reformator javne administracije. Bio je osnivač *New York Bureau of Municipal Research*, voditelj velikog broja državnih i lokalnih istraživanja kojima je cilj bio racionalizacija upravnog aparata i uspostava jasnih kriterija javne odgovorno-

⁸ Usporedi *America's Founding Fathers*, dostupno na http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_founding_fathers.html.

⁹ Hicham, *op. cit.* u bilj. 7.

sti, kao i savjetnik japanske vlade za rekonstrukciju Tokija nakon katastrofalnog potresa 1923. godine.

Za većinu objektivnih i kompetentnih poznavatelja razvoja društvene misli u SAD-u C. A. Beard bio je jedan od najutjecajnijih društvenih mislilaca prve polovice 20. stoljeća u SAD-u.¹⁰ Kao što ističe John Hicham Beard je kao povjesničar, politolog, pravnik i edukator dominirao u istraživanju američke socijalne i političke povijesti između dva svjetska rata (od 1912. do 1941.), transformirao političke znanosti s početka 20. stoljeća i duboko uzdrmao ustavne pravnike svojom interpretacijom Ustava SAD-a kao sakrosantnog pravnog izvora američke nacije.¹¹ Koja su osnovna polazišta Beardova gledanja na Ustav SAD-a?

3. OSNOVNE TEZE DJELA *EKONOMSKA INTERPRETACIJA USTAVA SAD-a*

Knjiga *An Economic Interpretation of the Constitution of United States* prvi put je objavljena 1913. u New Yorku. Knjiga ima 330 stranica podijeljenih u jedanaest poglavlja. U prvom se govori o povijesnom tumačenju u SAD-u (I.: str. 1 – 18); u drugom se daje pregled ekonomskih interesa u SAD-u početkom 1787. (II.: str. 19 – 51); u trećem se govori o pokretu koji je doveo do Ustava (III.: str. 52 – 63); u četvrtom se govori o imovinskim garancijama u izborima delegata Konvencije (IV.: str. 64 – 77); u petom se govori o ekonomskim interesima članova Konvencije (V.: str. 78 – 151); u šestom se govori o ustavu kao ekonomskom dokumentu (VI.: str. 152 – 188); u sedmom se izlažu političke doktrine članova Konvencije (VII.: str. 189 – 216); u osmom se prikazuje proces ratifikacije saveznog Ustava (VIII.: str. 217 – 239); u devetom o izjašnjavaњу naroda o Ustavu (IX.: str. 239 – 252); u desetom o ekonomici glasovanja o Ustavu (X.: str. 253 – 291); u posljednjem jedanaestom dijelu o suvremenom pogledu na ekonomski sukob prilikom ratifikacije (XI.: str. 292 – 324).¹²

¹⁰ Braeman, J., *Charles A. Beard: The Formative Years in Indiana*, Indiana Magazin of History, vol. 78, br. 2, 1982., dostupno na <http://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/imh/article/view/10377/14465>.

¹¹ Eskridge, W. N.; Levinson, S., *Constitutional Stupidities, Constitutional Tragedies*, New York University Press, New York, 1998., str. 286.

¹² Koristili smo se izdanjem Beard, C. A., *An Economic Interpretation of the Constitution of the United States*, The MacMillan Company, New York, 1921., dostupno na <http://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupname?key=Beard%2C%20Charles%20A.%20%28Charles%20Austin%29%2C%201874-1948>.

Sumu “važnih zaključaka za političku znanost” Beard je sveo na sljedeće:

Ad 1. Pokret za Ustav SAD-a stvorili su, poticali i pomagali nositelji četiri grupe privatnih interesa kojima je Ugovor o konfederaciji (*Articles of Confederation*) iz 1777.¹³ nanosio štete u novcu, javnim obveznicama, manufakturi, trgovini i brodogradnji.

Ad 2. Prve odlučnije korake prema formiranju Ustava poduzela je mala i aktivna grupa ljudi koji su zbog svoje privatne imovine bili neposredno zainteresirani za rezultat svog pothvata.

Ad 3. Zbog saziva Konvencije koja će donijeti Ustav nije se tražilo nikakvo izravno odnosno neizravno narodno glasovanje.

Ad 4. Golema masa bezvlasnika bila je zbog postojećih izbornih kvalifikacija od početka isključena iz participiranja (preko predstavnika) u radu na izradi Ustava.

Ad 5. Sudionici philadelphijske Konvencije koja je radila na nacrtu Ustava bili su uz nekoliko iznimaka neposredno, izravno i osobno zainteresirani da izvuku korist od uspostave novog sistema.

Ad 6. Ustav je u biti bio ekonomski dokument koji se temeljio na ideji da temeljna privatna prava na vlasništvo prethode državi i da su moralno izvan dohvata narodne većine.

Ad 7. Za najveći dio sudionika Konvencije zna se da su oni prema vlasništvu imali zahtjev da mu se u Ustavu osigura poseban i defenzivan položaj.

Ad 8. Prilikom ratifikacije Ustava tri četvrtine odraslih muškaraca propustilo je glasovanje, bilo u slučaju izbora delegata na državnim konvencijama, bilo radi indiferentnosti ili uskraćivanja prava glasa zbog vlasničkog cenzusa.

Ad 9. Ustav je ratificiran glasovanjem ne više od jedne šestine odraslih muškaraca.

Ad 10. Upitno je je li većina birača koji su glasovali na izborima za ratifikacijske konvencije po državama u New Yorku, Massachusettsu, New Hampshireu, Virginiji i Južnoj Karolini zbilja potvrdila Ustav.

Ad 11. Lideri koji su podupirali ratifikaciju Ustava na ratificirajućim konvencijama predstavljali su iste ekonomske grupe kao i članovi Konvencije u Philadelphiji; u najvećem broju slučajeva oni su bili osobno i izravno zainteresirani za rezultate njihove borbe.

¹³ O konfederalnom ugovoru vidi *Articles of Confederation*, March 1, 1777, dostupno na http://avalon.law.yale.edu/18th_century/artconf.asp.

Ad 12. Tijekom ratifikacije postalo je evidentno da je linija sukoba *za i protiv* Ustava zapravo bio sukob između krupnih osobnih interesa s jedne strane i malih farmerskih i dužničkih interesa s druge strane.

Ad 13. Ustav nije stvorio “sav narod” kao što govore pravnici niti su ga stvorili države što su dugo tvrdili južnjački zagovornici nulifikacije; Ustav je bio rad jedne konsolidirane grupe čiji su interesi prelazili državne granice te su bili istinski nacionalni u svojem doseg.¹⁴

Nabrojene Beardove ideje o tome da su politički ideali i motivi Ustavotvorne konvencije iz 1787. godine proizlazili ako ne posve, a onda barem djelomično iz ekonomske situacije pojedinih ustavotvoraca omogućile su radikalno novi i drukčiji pogled na dotad sakrosantni dokument američke političke povijesti. Jer sve do Bearda nepomućena istina je bila ona da su *founding fathers* bili ništa drugo nego “briljantni politički filantropi” koji su stvarali inovativni novi sustav i za to su javno dobro narodu dali sve svoje vrijeme i talent.¹⁵ I bez obzira na reakcije na Beardovo radikalno novo tumačenje, ono je zaista bilo i ostalo pogled bez kojega ne bi bilo potpune slike o veličini i važnosti Ustava SAD-a iz 1787.

4. C. A. BEARD I INTELEKTUALNI IZVORI EKONOMSKE INTERPRETACIJE USTAVA

Pojava knjige o ekonomskom tumačenju Ustava uvelike se ima pripisati intelektualnoj i institucionalnoj kulturi koja je početkom 20. stoljeća vladala na Sveučilištu Columbia. Beard je, naime, prije svega bio izdanak jedinstvene tradicije induktivnog, protoinstitucionalističkog istraživanja u političkoj ekonomiji koja je na Columbiji bila tradicija koja je u biti tražila kombiniranje ozbiljne političke i povijesne znanosti s progresivnim društvenim aktivizmom.¹⁶

Beardovo vrijeme na Columbiji od studentskih do profesorskih dana prije je rafiniralo njegove osobne predilekcije, ranu literaturu nego što ga je radikalno

¹⁴ Beard, *op. cit.* u bilj. 12, str. 324 – 325; Stevens, D. G., *On Charles Beard's Constitution – An Economic Interpretation of the Constitution of the United States by Charles A. Beard*, The Free Press, New York, 1986., dostupno na https://isistatic.org/journal-archive/pr/21_01/stevens.pdf.

¹⁵ *Historian Charles Beard*, dostupno na <http://alphahistory.com/americanrevolution/historian-charles-beard/#sthash.A1SOqEVv.dpuf>.

¹⁶ Braeman, *op. cit.* u bilj. 10; Mehrotra, A. K., *Charles A. Beard & The Columbia School Of Political Economy: Revisiting The Intellectual Roots Of The Beardian Thesis*, Faculty Publications, Paper 1311, Indiana University, Bloomington, 2014., dostupno na <http://www.repository.law.indiana.edu/facpub/1311>.

transformiralo u mislioca i pisca. Profesura mu je otvarala nove znanstvene interese i istraživačke metode, a njihova je evolucija iskazivala unutarnje tenzije između objektivnosti znanstvenika i političkog zagovaranja, zapravo napetost između njegove vjere u socijalno znanstveno istraživanje i želje za socijalno-demokratskom reformom. Njegov mladenački populizam i skepticizam prema tradiciji i autoritetu postupno je evoluirao u kozmopolitski pragmatizam i to onaj koji je – kako to naglašava jedan od njegovih biografa – “naglašavao provizionalnu prirodu ustavnih istina i instrumentalnu upotrebu povijesnih analiza”.¹⁷

Za razliku od raznorodnog i formativnog razdoblja na DePauwu (1891. – 1898.) i Oxfordu (1899. – 1902.) na kojima pokazuje široko razumijevanje za “socijalne dislokacije modernog industrijalizma” i kapitalizma te prve pokušaje kombiniranja povijesnih istraživanja sa socijalnim aktivizmom, Beard tek na *Columbia School of Political Science* (CSPS) kao “inkubatoru socijalno aktivnih intelektualaca” ulazi u posebnu kreativnu fazu. Riječ je o tome da CSPS svojim odjelima za javno pravo, sociologiju, ekonomiju i povijest početkom 20. stoljeća postaje vodeći centar za interdisciplinarni studij društvenih znanosti u nastajanju.

Nekoliko je razloga zbog čega je Columbia University (CU) zauzeo posebno mjesto “primarnog inkubatora” inovativnih i utjecajnih istraživanja na području društvenih znanosti. Prvi je razlog formiranje Fakulteta za političku znanost koji su vodili John W. Burgess (ustavno pravo), John Bates Clark (ekonomija), Frank H. Giddins (sociologija), Frank J. Goodnow (upravno pravo) i grupa europski obrazovanih mladih istraživača. Drugi je razlog što je CU prednjačio u primjeni novih i inovativnih istraživačkih metoda kojim su istraživači provocirali postojeću ekonomsku ortodoksiju, nanovo vrednovali povijesni institucionalizam, eksperimentirali s novim tehnikama kvantitativnih i statističkih analiza. Treći je razlog svakako geografska pozicija CU-a u središtu New Yorka koji je sveučilištu i Fakultetu za političke znanosti osiguravao “prirodni, urbani istraživački laboratorij” za realizaciju većine svojih istraživanja. Tako je početkom 20. stoljeća Columbia postala vodeće središte istraživanja u društvenim znanostima. U tom smislu i Beardovo ekonomsko tumačenje američkog Ustava treba razumjeti ne kao primjenu jedne metode analize, nego posvetu “razumijevanju političkih, ekonomskih i socijalnih institucija”. A u tom kompleksu utjecaj na Beardovo čitanje Ustava SAD-a imalo je više najistaknutijih članova CU-a.

¹⁷ Braeman, *op. cit.* u bilj. 10; Mehrotra, *op. cit.* u bilj. 16.

5. BEARDOVI MENTORI: J. W. BURGESS, F. J. GOODNOW, J. H. ROBINSON I E. SELIGMAN

Nekoliko je suvremenika utjecalo na sveukupnu teorijsku misao C. A. Bearda. Prije svega je to J. W. Burgess sa svojim idejama o teutonskim izvorima američkog ustava i ranim historijskim institucionalizmom, B. Goodnow sa svojim historijskim realizmom, C. Robinson i njegovim *new history* idejama te D. Seligman stajalištima o utjecaju ekonomskih snaga.

5.1. *John William Burgess* (1844. – 1931.). Burgess je osnivač Fakulteta za političke znanosti na CU-u. Cilj te institucije nije bio samo stjecanje najboljeg obrazovanja nego i priprema za javnu službu. Upravo je težnja kombiniranja znanstvenog pristupa i socijalnog aktivizma privukla Bearda na CU. Burgess je autor pionirskog traktata o političkoj znanosti i komparativnom ustavnopravnom pravu (*Political Science and Comparative Constitutional Law*) u kojemu je on Ustav SAD-a smjestio unutar šire komparativne ustavne matrice dokazujući kako je američka republika s podjelom vlasti, jakim egzekutivom i federalnom strukturom bila predvodnik napretka s obzirom na ostatak svijeta.¹⁸

5.2. *Frank Johnson Goodnow* (1859. – 1939.). Goodnow je klasik američkog upravnog prava. Njegova istraživanja komparativne municipalne administracije označila su trend historijskog realizma unutar pionirske političke znanosti u SAD-u. Za razliku od Burgessove vjere u linearni i teleološki napredak Goodnow je naglašavao diskontinuitete i lomove između stvarnog i idealnog, razlike između onoga što je Roscoe Pound nazivao razlikom između *law in the books* i *law in the action*. U svojoj studiji *Politics and Administration* (1900.) on govori da se iz istraživanja “suvremenih uvjeta koji danas postoje u SAD-u ne može izvući zaključak o tome da je formalni sistem vlasti utvrđen pravom isti onaj koji postoji u zbilji”. Beard od Goodnowa preuzima upravo crtu realizma, čime svoj inherentni skepticizam jača ozbiljnim empirijskim istraživanjima. Time se Beardov mladenački poriv da propituje svaki autoritet osnažio Goodnowovim intelektualno rafiniranijim i sofisticiranijim oblicima akademskog istraživanja.¹⁹

¹⁸ Burgess, J. W., *Political Science and Comparative Constitutional Law*, Two vols., Ginn and Company, Boston, 1890., str. 337, 404; usporedi prikaz ove knjige u: *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 1., 1891., str. 681 – 685 (u potpisu E. J. J.).

¹⁹ Goodnow, F. J., *Comparative Administrative Law: An Analysis of the Administrative Systems, National and Local, of the United States, England, France and Germany*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1897. (reprint The Lawbook Exchange, Clark, N. J.,

5.3. *James Harvey Robinson* (1863. – 1936.). Od početka studija i rada na CU-u Beard se povezuje s J. H. Robinsonom, predvodnikom *new history* škole. Njezino temeljno obilježje bilo je proširenje dubine i širine povijesnog istraživanja. Povijest nije samo analiza formalnih političkih institucija uz veličanje zapadne demokracije i liberalnog konstitucionalizma. Robinson predvodi istraživače koji svoja istraživanja šire na socijalnu, ekonomsku, kulturnu i intelektualnu povijest. Pod utjecajem škole Beard naglašava važnost interpretacije prošlosti u svjetlu tekućih problema. Za razliku od starih povjesničara novi su shvaćali potrebu naglašavanja suvremenog i praktičnog značenja prošlosti. “Povijest koja se ne pojavljuje u živoj sadašnjosti” – pisao je kasnije Beard – “je sterilna ... sa stanovišta javne potrebe, bez obzira koliko zabavan bio predmet njezine spekulacije”.²⁰

5.4. *Edwin Seligman* (1861. – 1939.). Poznat kao pisac *The Economic Interpretation of History* E. Seligman na presudan je način utjecao na Bearda i to prije svega idejama da je moguće odvojiti Marxov historijski materijalizam od njegova teleološkog pogleda na uspon socijalizma.²¹ Takvo je stajalište mnogima omogućilo prihvaćanje Marxa kao historičara, ali i njegovo odbijanje kao filozofa povijesti i revolucije. Dakle, moglo se vjerovati u dominaciju klasnih interesa, ali bez konzekventnog priklanjanja klasnom ratu. Kao priznati stručnjak za poreze E. Seligman je vjerovao da ekonomski determinizam ne vodi nužno prema socijalističkoj revoluciji te da progresivno oporezivanje doista ne znači prvu stepenicu prema kolektivnom vlasništvu nad sredstvima za proizvodnju i razmjenu. Kao dobar poznavatelj lika i djela Roberta Owena i uopće povijesti engleskog socijalizma on je C. Beardu približio ideju socijalnog aktivizma, što je i potaknulo C. Bearda na realizaciju projekta Ruskin Halla u Oxfordu. U svakom slučaju ono što je činilo bliskim E. Seligmana i R. Owena manje je bilo propagiranje marksizma, a više duboko zanimanje za jednu umjerenu verziju američke socijalne demokracije.²²

2005.), 2 vols., str. xv, 327; viii, 357; Goodnow, F. J., *Politics and Administration: A Study in Government*, The MacMillan Company, New York, 1900.

²⁰ Beard, C. A., *A Plea for Greater Stress Upon the Modern Period*, Proceedings of the Sixth Annual Convention of the Association of History Teachers for the Middle States and Maryland, 1908., citirano prema Mehrotra, *op. cit.* u bilj. 16, str. 502 i sl.

²¹ Seligman, E., *The Economic Interpretation of History*, Batoche Books, Kitchener, Ont., 1999.

²² Beard, C. A., *The Potency of Labor Education*, American Federationist, br. 500, 1922., citirano prema Mehrotra, *op. cit.* u bilj. 16, str. 506 i sl.

6. RASPRAVA O BEARDOVOJ INTERPRETACIJI USTAVA

Sve do pojave Beardove *Ekonomске interpretacije Ustava SAD-a* (1913.) uobičajeni pogled na vrijeme, razloge i aktere stvaranja Ustava svodio se na idealizam *founding fathersa* – važni su bili impuls i želja usmjerena promociji i ostvarivanju demokratskih ideala američke republike. Beard je taj idealistički pogled koji je od Ustavotvorne konvencije bio prihvaćen kao idiom za razumijevanje američkog početka stavio pod kritičku lupu. Umjesto nekritičkog prihvaćanja teze o apsolutnoj posvećenosti *founding fathersa* ustavnom razlogu, Beard formulira otvoreno realističko shvaćanje okolnosti i aktera stvaranja američkog Ustava. A takvo je stajalište sve do današnjih dana “očeve utemeljitelje” svrstalo među “antidemokrate”, a C. A. Bearda u dosljedne sljedbenike “marksizma”. Potonja je interpretacija Ustava kojom su dominirali “sebični klasni interesi” *founding fathersa* dominirala gotovo pola stoljeća. Kritika Bearda javila se tek tijekom 1950-ih, što se svakako ima pripisati prilikama koje su navještavale pojavu hladnog rata i raspirivanja ideološkog sukoba između SAD-a i SSSR-a.²³ Jedan od najuglednijih suvremenih američkih konstitucionalista Bruce Ackermann koji je u svojoj knjizi *We the People – Foundations* (1991.) povezivao ideje Hanne Arendt i C. A. Bearda govorio je da je to tako jer “pedesete nisu bile baš ljubazne prema predispozicijama progresista”.²⁴ H. Beltz u svojem osvrtu na nekoliko velikih znanstvenih skupova organiziranih tijekom 2013. – 2014. u spomen na C. A. Bearda zaključuje sljedeće:

U razdoblju nakon II. svjetskog rata i na početku hladnog rata prijetnja dominacijom totalitarizma nacističke Njemačke ili komunističke Rusije vodila je američke progresiste i liberalne u ponovna razmatranja o građanskoj vrlini i moralnoj vrijednosti ustavnodemokratske vlade i vladavine prava. Zato je nova generacija povjesničara i politologa Revoluciju i stvaranje Ustava 1787. prije interpretirala kao izvorni sudar federalnih republikanskih načela i ideala nego li kao izraz socijalnoekonomskog klasnog sukoba. U Beardovoj tezi koju su napadali sa žarom vidjeli su izmišljotinu povijesne imaginacije progresista i njihove ideologije.²⁵

²³ Turner, F., *The Democratic Surround: Multimedia and American Liberalism from World War II to the Psychedelic Sixties*, University of Chicago Press, Chicago, 2013.; Saunders, F. S., *Who Paid The Piper: The Cia And The Cultural Cold War*, Granta Books, London, 1999.

²⁴ Ackermann, B., *We The People, Vol. 1: Foundations*, Harvard University Press, Cambridge, MA., 1991., str. 212.

²⁵ Belz, H., *Charles Beard: Living Legend or Archaic Icon?*, The Online Library of Law and

Dakle, napad na Beardovu interpretaciju Ustava SAD-a počinje tijekom pedesetih godina 20. stoljeća. Sve do tada C. A. Beard jedan je od najuglednijih prvaka društvene misli u SAD-u. Prvi kritičari među kojima je bilo povjesničara, ekonomista i pravnika počesto su Bearda potpuno neutemeljeno pokušavali diskvalificirati zbog “odsutnosti patriotizma”, zapravo zbog ideoloških razloga.²⁶ Ipak, ozbiljniji kritičari iz tog vremena, ali i kasnije, ostavljali su dovoljno uporišta mogućnostima njegove svojevrsne znanstvene “rehabilitacije”.²⁷ Prikazujemo samo nekolicinu autora koji su napadali odnosno branili Beardovo djelo.

6.1. Autori negacije Beardove ekonomske interpretacije Ustava SAD-a

Najveći broj kritičara Beardova djela bili su povjesničari, posebno ustavni historiografi, ekonomisti i, dakako, pravници. Prvu zapaženu kritiku Beardove interpretacije dali su *Robert E. Brown* i *Forrest McDonald*. Brownova kritika iz 1956. godine smatrala je Beardovu ekonomsku interpretaciju gotovo bez ikakve vrijednosti. A to je bilo zato što je Brown polazio od uvjerenja da je američko društvo očeva utemeljitelja bilo bezrezervno demokratsko; ekonomski faktori na koje se Brown uopće nije osvrtao njemu nisu ionako mogli objasniti ustavni pokret.²⁸ Daleko temeljitiju kritiku dao je *Forrest McDonald* (1927.),

Liberty, 10. listopada 2014., dostupno na <http://www.libertylawsite.org/2014/10/10/charles-beard-living-legend-or-archaic-icon/>.

²⁶ Stevens, *op. cit.* u bilj. 14; Belknap, M. R., *Cold War Political Justice: The Smith Act, The Communist Party And American Civil Liberties*, Greenwood Press, Westport, Conn., 1977.; Konvitz, M. R., *Expanding Liberties: Freedom's Gains in Postwar America*, Viking Press, New York, 1966.; Lichtman, R. M., *The Supreme Court and McCarthy-Era Repression: One Hundred Decisions*, University of Illinois Press, Urbana, 2012.

²⁷ Silvia, J. E., *The Debate Over an Economic Interpretation of the Constitution: Where Has Beard Taken Us and Where Are We After McGuire's "New" Interpretation?*, dostupno na http://works.bepress.com/joseph_silvia/2, str. 1; Núñez, C. F.; Quintana, F., *Repúblicas em conflito: a separação dos poderes Made in America*, Revista de informação legislativa, vol. 51, br. 204, 2014., dostupno na <http://www.unirio.br/ccjp/cienciapolitica/arquivos-1/republicas-em-conflito>; McGuire, R. A., *The Political Economy of the Constitution*, dostupno na http://econweb.umd.edu/~cwallis/constitution_mcguire_fte.pdf; McGuire, R. A., *To Form a More Perfect Union: A New Economic Interpretation of the United States Constitution*, Oxford University Press, Oxford and New York, 2003.; McGuire, R. A.; Ohsfeld, R. L., *Economic Interests and the American Constitution: A Quantitative Rehabilitation of Charles A. Beard*, *Journal of Economic History*, vol. 44, br. 2, 1984., str. 509 – 519.

²⁸ Metzger, W. P., *Review of Robert E. Brown "Charles Beard And The Constitution"*, *The University of Chicago Law Review*, vol. 24, br. 3, 1957., str. 592 – 597.

izvršni tajnik Istraživačkog centra američke povijesti u Madisonu (Wisconsin) koji je 1957. godine napisao knjigu *We the People – The Economic Origins of the Constitution*.²⁹ To djelo ne samo da je ponovno afirmiralo tezu o Ustavu kao djelu principijelnih i mudrih ljudi nego je blagotvorno omekšavalo kruti ekonomski determinizam koji je prijetio da postane endemska pojava u pisanju američke povijesti. MacDonaldova knjiga temelji se na iscrpnom komparativnom istraživanju ekonomskih biografija 55 članova Ustavotvorne konvencije 1787. i oko 1750 članova konvencija po državama. On uvjerljivo zaključuje da dokazi ne podržavaju Beardovu ekonomsku interpretaciju te kako je međugra aktivno uvjetujućih i determinirajućih faktora u stvaranju Ustava bila iznimno složena, stoga njezin utjecaj nije smisljeno mogla reflektirati nikakva pojednostavljena interpretacija. Iako McDonaldova knjiga ne poriče utjecaj ekonomske motivacije ona prije svega pokazuje da je bogat kulturni i politički mozaik američkih kolonija bio neovisni i dominantni faktor u odlučivanju koje je dovelo do stvaranja prve nove moderne nacije. U tom smislu je McDonaldovo djelo *We the People...* svojim pluralističkim pristupom ekonomskim faktorima i analitičkom složenosti ne samo ozbiljna i relevantna kritika C. A. Bearda nego i važno djelo američke historiografije i važan dokument u povijesti ideja na američkom tlu.³⁰

Radovi Browna i McDonalda bitni su prije svega jer su nastojali dokazati da ekonomski interesi nisu imali utjecaja na glasovanje o Ustavu pa su njihove teze najčešće koristili oni pisci koji su nastojali “definitivno demaskirati” Beardovo tumačenje. Ipak *Lee Benson* je nešto kasnije sugerirao kako nijedan od spomenutih kritičara nije dovoljno razumio Beardovo tumačenje da bi ga mogao uspješno kritizirati. Prema Bensonu svi bi bolje razumjeli Bearda da je on kojim slučajem više pisao o ekonomskim interesima građanstva, a ne samo o interesima *očeva osnivača*. Da bi se razumjelo ono o čemu je i kako je pisao Beard, trebalo je svakako pobliže istražiti ekonomsku problematiku država i njezinih građana.³¹

²⁹ McDonald, F., *We The People: The Economic Origins of the Constitution*, University of Chicago Press, Chicago, 1958.; McGuire, R. A., *Economic Interests and the Adoption of the United States Constitution*, EH.Net Encyclopedia, 2001., dostupno na <https://eh.net/encyclopedia/economic-interests-and-the-adoption-of-the-united-states-constitution/>.

³⁰ Diggins, J. P., *Power and Authority in American History: The Case of Charles A. Beard and his Critics*, *The American Historical Review*, vol. 86, br. 4, 1981., str. 701 – 730.

³¹ Benson, L., *Turner And Beard: American Historical Writing Reconsidered*, Free Press, New York, 1965., str. 241.

6.2. Autori afirmacije Beardove interpretacije Ustava SAD-a

Jedna od najučestalijih ocjena koja je pratila djelo C. A. Bearda je ona o autoru kojega je javnost u jednom razdoblju hvalila najviše da bi ga u drugom razdoblju sistematski i doslovno “pregazila”. Omiljen u razdoblju američkog napretka (*The Progressive Era*) koje teče od 1870. do 1920., C. A. Bearda će pedesetih godina 20. stoljeća “otpisati” isključivo zbog eksplikacije svoje teze da se razvoj američkog Ustava prije svega mora objašnjavati povijesno i to kroz prizmu socijalnog konflikta koji su gurale snage ekonomskog determinizma. Dosljedno tome Beardova reputacija se šezdesetih godina 20. stoljeća opisuje kao “ruševina na pejzažu američke historiografije”.³² Od tada istraživanje ekonomskih interesa kao primarni cilj ustavnih studija gotovo nestaje.³³ Ipak, razdoblje kasnije “rekonstrukcije” Beardova doprinosa pokazuje koliko su bile preuranjene ocjene definitivnog otpisa toga pisca. A na to upućuju i recentne ocjene Bearda i njegove interpretacije od strane nekih najuglednijih suvremenih američkih konstitucionalista.

6.2.1. Robert McGuire i rehabilitacija Beardove ekonomske interpretacije Ustava SAD-a

Jedan od istaknutijih novih istraživača ekonomske podloge osnivanja SAD-a Robert McGuire najviše je doprinio oživljavanju Beardovih teza. U svojoj “novoj” ekonomskoj analizi američkog Ustava i taj autor veliku pozornost posvećuje tezi da su osobni ekonomski interesi utemeljitelja (i njihovih izbornih područja) imali važnu ulogu u razvoju Ustava. Koristeći se instrumentima moderne ekonomske teorije (*rational choice theory*) i ekonometrije McGuire razvija perspektivu koja povezuje osobne i grupne interese u cilju podrške ili odbijanja različitih aspekata Ustava kako u dijelovima tako i u cjelini. Istražujući podatke s Ustavotvorne konvencije i podatke s ratificirajućih konvencija relativno novijim metodama istraživanja McGuire dolazi do rezultata koji uglavnom podupiru *novu ekonomsku teoriju* Ustava SAD-a.

Da bi priredio temelje za takvu teoriju, McGuire istražuje njegovu noviju historiografiju fokusirajući se na djela nakon 1950-ih kada počinje opći napad na Beardovu analizu. A opće mjesto te literature pokazuje da dominirajuća in-

³² Hofstadter, R., *The Progressive Historians: Turner, Beard, Parrington*, Knopf, New York, 1968., str. 344, citirano prema Diggins, *op. cit.* u bilj. 30, str. 701.

³³ Power, R. C., *Strategies and Techniques for Teaching Constitutional Law*, Wolters Kluwer Law & Business, New York, 2012.

terpretacija Ustava nije ekonomski orijentirana, nego je, štoviše, ona suprotna svakom ekonomskom tumačenju. McGuireove empirijske analize obuhvaćaju podatke svih koji su sudjelovali u radu Ustavotvorne konvencije 1787. s time da se odnosi između njihovih karakterističnih obilježja i bitnih aspekata Ustava istražuju iz više perspektiva. Utemeljujući svoju (novu) ekonomsku teoriju Ustava na *principal-agent* modelu reprezentativnog ponašanja McGuire istražuje mjeru do koje je opredjeljenje, ustvari glasovanje *founding fathersa*, bilo u funkciji ekonomskih interesa i ideološke orijentacije njihove izborne baze (principala). Struktura multivarijantnih analiza je takva da McGuire eksplicitno procjenjuje parcijalni utjecaj njihovih vlastitih ekonomskih okolnosti i ideoloških faktora na odluke u glasovanju. Riječ je o važnom odmaku u odnosu na literaturu koja se uglavnom temelji na istraživanju ukupnih efekata. Konkretno, McGuireova analiza glasovanja odnosila se na osobne i šire determinante individualnog glasovanja u desetak i više značajnih ustavnih klauzula – u rasponu od zabrane ukidanja trgovine do uloge savezne vlade u naoružavanju i organizaciji državnih milicija, ali i na evaluaciju determinanti koje su predstavnici pokazivali u svojoj podršci prema jednom od temelja najšire ustavne zamisli, a to je ona o superstrukturi savezne države.³⁴

U pitanju savezne države (*nationalism*) McGuire također pronalazi važno mjesto za ulogu osobnih i kolektivnih ekonomskih interesa i ideologija, u čemu se ogleda utjecaj literature o ustavnoj ekonomiji. Prema pozitivnoj teoriji ustavne ekonomije ustavne odluke donose se iza “koprene neizvjesnosti”³⁵,

³⁴ Robert McGuire (University of Akron) posebno se bavio C. A. Beardom. Tako: McGuire, R., *To Form a More Perfect Union*, *op. cit.* u bilj. 27, str. 416; McGuire, R., *The Political Economy of the Constitution*, *op. cit.* u bilj. 27; McGuire, Ohsfeldt, *op. cit.* u bilj. 27. Bibliografiju istraživačkih postignuća R. McGuirea vidjeti na <https://www.uakron.edu/economics/faculty-staff/bio-detail.dot?u=mcguire>.

³⁵ Pojam *veil of uncertainty* (1919. – 2013.) uvodi tvorac suvremene ustavne ekonomije J. M. Buchanan (1919. – 2013.). U knjizi *The Reason of Rules: Constitutional Political Economy* za “koprenu neizvjesnosti” se ističe sljedeće: “The ‘veil of uncertainty’ may be approached, if never fully realized, if persons are modeled as though they were faced with choices among rules of social order that are generally applicable and guaranteed to be quasi-permanent. By comparison, the Rawlsian ‘veil of ignorance’ is an idealized normative construction, the appropriate starting point for persons when they consider making choices among basic principles of justice. Two objections have been raised to this construction. Can real persons choose as if behind such a veil of ignorance when, at another level of consciousness, they realize who they are? And does the construction have empirical bases in the commonly held feelings of justice? The partial veil of uncertainty, which we use and which was initially introduced in *The Calculus of Consent* (1962), is not subject to comparable criticism. It

čime se delegatima onemogućuje spoznaja o tome na koji će način njihove odluke utjecati na njihove vlastite ili kolektivne okolnosti (okolnosti izborne baze) u smislu da “partijski interesi nisu važni za ustavni izbor”. Međutim, rezultati koje je prezentirao McGuire sugeriraju upravo suprotno. Odlučivanje o saveznoj državi na Konvenciji bilo je itekako pod utjecajem stranačkih osobnih i stranačkih kolektivnih interesa.

McGuire je do sličnih zaključaka došao i u analizi glasovanja koje se odvijalo na ratifikacijskim skupštinama po državama. Tako je podrška Ustavu na državnim konvencijama bila obilježena osobnim situacijama, poput otklanjanja duga, vlasništvom javnih ili privatnih obveznica, blizini prohodnih riječnih putova od delegatova doma itd. Ratifikaciju su podupirali farmeri i trgovci; njoj su se protivili robovlasnici. Analiza podataka u sedam država u kojima nije bilo jednodušne podrške potvrđuje nalaze do kojih je došla skupna analiza. Sve u svemu njegovi nalazi uvjerljivo pokazuju da se rezultati ratifikacije razlikuju od onih koji se nalaze u prihvaćenoj historiografiji ratifikacijskog procesa. Tako McGuireova stajališta koja grade čvrstu osnovu nove ekonomske teorije Ustava SAD-a indirektno podupiru i Beardovo gledanje na *founding fatherse*.³⁶ Zato McGuire zajedno s Ohsfeldtom na kraju i zaključuje da “...pažljivo čitanje Beardove *Ekonomске interpretacije*... sugerira Beardovo stajalište da se političke institucije ne formiraju isključivo samo na temelju političkih i ideoloških načela, nego i na samointeresu pojedinaca koji su uključeni u formiranje novih institucija i koji će utjecati na karakter tih institucija”.³⁷

6.2.2. Bruce Ackerman o Beardovu tumačenju američkog Ustava

Među suvremenim američkim konstitucionalistima profesor *Bruce Ackerman* svakako je jedan od najuglednijih tumača američke ustavne povijesti i suvremenosti. Sagledavajući razdoblje od 1787. do danas kao niz sudbonosnih tre-

does not require persons who enter into the constitutional dialogues to shift moral gears. Persons are modeled as they are. The design of the choice alternatives must, however, affect their behavior, and in the limiting case, the veil is equivalent to that described much more fully by Rawls”. Cit. pr. Buchanan, J. M., *The Reason of Rules: Constitutional Political Economy*, dio VII. Agreement on Rules and Veils of Ignorance and Uncertainty, paragraf 10.2.38, <http://www.econlib.org/library/Buchanan/buchCv10c2.html#Ch.2>, The Contractarian Vision.

³⁶ Sharfman, K., *The First Economic Analyst of Law?: Our Debt to Charles Beard: Review of S. Slonim, Framers' Construction/Beardian Deconstruction*, The Green Bag, vol. 99, br. 6, 2002.; Silvia, *op. cit.* u bilj. 27.

³⁷ McGuire, Ohsfeldt, *op. cit.* u bilj. 27, str. 516.

nutaka koji su u različitim kombinacijama velikih lidera i odlučnih narodnih masa transcendirali normalne načine političkog djelovanja kako bi formirali naciju B. Ackerman s iznimnim poštovanjem i osjećajem za mjeru govori o mjestu i ulozi C. A. Bearda u tumačenju stvaranja i važnosti američke ustavnosti. U glasovitoj trilogiji posvećenoj ključnim momentima stvaranja SAD-a (rad na Ustavu krajem XVIII. stoljeća, usvajanje Am. XIV neposredno nakon završetka Građanskog rata (1868.) te trijumf aktivističke vlade nad opstrukcionizmom Vrhovnog suda za vrijeme *New Deal*) B. Ackerman konačno Bearda vraća na mjesto koje mu pripada u plejadi velikih američkih konstitucionalista.³⁸

Ackerman prije svega Bearda svrstava u prvi red monističkih demokrata tipa *Woodrowa Wilsona, Jamesa Thayera, Olivera Wendella Holmesa, Roberta Jacksona, Alexandera Bickela* i *Johna Elyja*, samih velikana teorije i prakse američke ustavnosti.³⁹ Među njima i moderni su historičari poput Bearda dali neprocjenjiv doprinos razumijevanju stvaranja Ustava. U tom smislu drugo desetljeće 20. stoljeća pripada C. A. Beardu koji je smatrao da su tajni sastanci *utemeljitelja* i ilegalne procedure bili otvoreni pokazatelji gole istine: američki je ustav bio kontrarevolucionarni dokument koji je bogata elita nametnula revolucionarnim masama. Beard pokušava ogoliti retoriku *founding fathersa* kako bi ispod nje otkrio konfliktne klasne interese. Zato su Beardova početna istraživanja inspirirala čitavu generaciju *progresivnih* historičara koji su tražili načina da dokažu kako je napor utemeljitelja predstavljao samo maskaradu i loš vic u

³⁸ Vidjeti djela B. Ackermana: *We The People, Vol. 1: Foundations, op. cit.* u bilj. 24; *We The People, Vol. 2: Transformations*, Harvard University Press, Cambridge, MA., 1998.; *We The People, Vol. 3: The Civil Rights Revolution*, Harvard University Press, Cambridge, MA., 2014.; *The Failure of the Founding Fathers*, Harvard University Press, Cambridge, MA., 2005.; *The Decline and Fall of the American Republic*, Harvard University Press, Cambridge, MA., 2010. Također vidjeti sažetke priloga sa znanstvenog skupa *The Progressives' Century: Democratic Reform And Constitutional Government In The United States*, koji se je početkom studenog 2013. održao na Sveučilištu Yale (November 1 – 2, 2013). Usp. <http://isps.yale.edu/conferences/the-progressives-century/schedule>. Radove s ovog skupa B. Ackerman je zajedno s S. Skowronekom i S. Engelom priredio za izdanje u posebnoj knjizi koja će pod naslovom *The Progressives' Century: Democratic Reform And Constitutional Government In The United States* biti publicirana tijekom 2016. godine.

³⁹ Ackerman pod *monističkim demokratima* smatra one koji su pristaše stanja prema kojemu demokracija traži da pobjednici na izborima imaju neograničenu legislativnu vlast, pa su do idućih izbora sve institucionalne kontrole izbornih pobjednika nedemokratske. Usporedi Ackerman, *We The People, Vol. 1: Foundations, op. cit.* u bilj. 24, str. 8.

ime Naroda. Za sve je te historičare nakon Bearda najvažnije pitanje bilo zašto su federalisti bili znatno uspješniji kontrarevolucionari nego njihovi nesretni istomišljenici u Parizu i Moskvi.

Mjesto, ulogu i važnost C. A. Bearda za suvremenu društvenu misao Ackerman nastoji razumjeti u relaciji *Hanne Arendt* i C. A. Bearda i to posebno kroz vizuru njihova shvaćanja revolucije, njezinih snaga i posljedica. Beard i njegovi sljedbenici skeptični su glede izrade Ustava jer oni revoluciju interpretiraju na socijalni način, sumnjajući u ciljeve i klasne namjere *federalista*. Za H. Arendt istinski duh revolucije nema ništa s društvenim ishodima, nego s ponovnim otkrivanjem vrijednosti građanstva. Unutar takve političke interpretacije grupu koja govori u ime Naroda ne može se osporavati razmatranjima o njihovu socijalnom podrijetlu ili programu. Krucijalno pitanje je bilo jesu li *osnivači* uspješno mobilizirali stanovništvo istočne obale kako bi ih odvojili od njihove kolonijalne prošlosti i uvjerali u novo razumijevanje njih samih kao *američkih građana* koji su ponosni na revolucionarni novi početak i opredijeljeni da pokoljenjima koja dolaze nakon njih osiguraju novopronađeni smisao političkog značenja. U takvoj interpretaciji revolucionarni impuls nije se smatrao suprotnim konstrukciji ustavnog poretka: "Ustav je prirodna kulminacija uspješne revolucije".⁴⁰

Na konceptualnoj razini H. Arendt – prema Ackermanu – dovodi u pitanje način na koji Beard definira vlastite političke pojmove. Za nju *Narod* nije puko ime za tri milijuna bosonogih dvonožaca koji su 1787. nastanjivali obalu Atlantika. Narod su sačinjavali bivši kolonisti koji su sebe politički mobilizirali kako bi za sebe stvorili novi svijet političkog značenja. Oni koji su propustili priliku pridružiti se tom revolucionarnom poslu zajedničkog samodefiniranja bili su u najbolju ruku samo stanovnici Sjedinjenih Država, a ne pravi građani. Beard i njegovi sljedbenici razumjeli su *Narod* na potpuno drukčiji način – nje ga je predstavljala pariška rulja koja je zahtijevala kruh, a ne revolucionarna skupština koja je vijećala o javnom dobru.

No, ono što je najvažnije za ovaj naš pregled je to što Ackerman smatra da je upravo C. A. Beard inicirao potragu za modernom interpretacijom *Federalist Papersa* kao najdubljeg izvora za razumijevanja revolucionarne vjere u snagu ljudskog razuma u oblikovanju normalne politike putem ustavnog prava. Beardovo fokusiranje na *Federalističke spise* dalo im je središnje mjesto u nanovo otvorenoj debati o značenju američkog Ustava na prijelazu u drugu polovicu

⁴⁰ *Ibid.*, str. 206.

XX. stoljeća. Beard je čitao *Federalist Papers* jer je u njima nalazio dokaz za svoj općeniti pogled na utemeljitelje kao kontrarevolucionare. Zahvaljujući Beardu *Federalistički spisi* a posebno *Federalist No. 10* ponovno su postali polazno mjesto tumačenja američkog ustava i ustavnosti. Za Bearda je *Federalist No. 10* bio ključni dokaz u kompletiranju njegova čitanja Ustava. Taj tekst ne određuje samo mjesto na kojemu je Madison (*Publius*), kao glavni utemeljitelj elaborirao ekonomske temelje moderne politike. Prema Beardu Madison je u *Federalistu No. 10* sebe afirmirao kao briljantnog anticipatora Marxa. No, to je ujedno i tekst koji je jednodušno označavao mjesto na kojoj je strani barikade stajao Madison. Jer tamo je crno na bijelo bio izražen Madisonov strah zbog – “ludovanja za papirnatim novcem, ukidanjem dugova, jednakom podjelom imovine ili zbog bilo kojeg drugog nepriličnog ili lošeg projekta...”⁴¹

Kroz analizu Beardovih kritičara i sljedbenika (Gordon Wood, Douglass Adair, Martin Diamond itd.) u rasponu od *progresivizma* do *neofederalizma* Ackerman konačno stavlja Bearda na njegovo mjesto. Ackerman priznaje da su on i njegovi prijatelji iz tabora *progresista* govorili važne istine i uspjeli izboriti neke važne pobjede.⁴² Ali to ne znači da se tu stalo na putu daljnjih istraživanja. Zahvaljujući dijelom Beardu i njegovim istomišljenicima najveći broj Amerikanaca ne osjeća se više ugroženima kada priznaju ono što je očito: naime, da su *očevi utemeljitelji* npr. pojmove vlasničkih prava razumjeli na drukčiji način nego današnji Amerikanci. Oni bi sigurno bili duboko smeteni suvremenom pomamom “za papirnatim novcem, ukidanjem dugova, jednakom podjelom imovine ili zbog bilo kojeg drugog nepriličnog ili lošeg projekta...”. No, umjesto da se mlati po praznoj vreći, nije li pravo pitanje – zaključuje Ackerman

⁴¹ The Federalist Papers: No. 10, *The Same Subject Continued, the Union as a Safeguard Against Domestic Faction and Insurrection, From The New York Packet*, Friday, November 23, 1787, Madison, dostupno na http://avalon.law.yale.edu/18th_century/fed10.asp.

⁴² O promjeni smjera u revalorizaciji C. A. Bearda svjedoči i sljedeći pasus iz knjige Roberta C. Powera *Strategies and Techniques for Teaching Constitutional Law*, *op. cit.* u bilj. 33, za sve one koji poučavaju ustavno pravo: “There are also numerous ways to bring one or more critical legal perspectives, such as feminism or critical race theory, to Constitutional Law. ... There is similarly a place for law and economics perspectives on the Constitution. One of the most important historical analyses of the Constitution was Charles Beard’s 1913 *An Economic Interpretation of the Constitution*. Some of your students probably will have been exposed to Beard’s thesis in high school or college. Raising questions about the role of economic interest groups and theoretical applications of various constitutional interpretations is thus part of a long scholarly tradition.”

čitanje Beardovih pogleda na *founding fatherse* – može li se i dalje još ići naprijed i još nešto naučiti od onoga što je kod njih ostalo vitalno.⁴³

7. ZAKLJUČNO O BEARDOVOJ EKONOMSKOJ INTERPRETACIJI USTAVA SAD-a (1787.)

Za *Emericha de Vattela* (1714. – 1767.) čije je djelo *Le droit des gens: Ou, principes de la loi naturelle* (1758.) bilo jedan od idejnih izvora rada *founding fathersa* na američkom Ustavu, ali i vrelo inspiracije i drugih kasnijih interpretatora američkog Ustava – npr. velikog američkog suca *Josepha Storyja* (1779. – 1845.) i njegova utjecajnog djela *Commentaries on the Constitution of the United States* (1833.)⁴⁴ – “jedini predmet ispravnog tumačenja ... mora biti otkriće misli autora ili više njih... To je generalno pravilo svake interpretacije... Razlog prava ... motiv koji vodi k njegovu stvaranju, kao i predmet kontemplacije u određeno vrijeme ... najsigurniji je ključ koji prema otkriću njegova istinskog značenja; upravo se toj okolnosti treba pokloniti velika pažnja, bez obzira na to je li pitanje ili objašnjenje opskurni, dvosmisleni, neodređeni iskorak u pravo ... ili je riječ o njegovoj primjeni na određeni slučaj”⁴⁵.

Sličan sentiment dijelio je i Charles A. Beard koji je smatrao da cjelovito razumijevanje Ustava SAD-a nužno traži i razmatranje ne samo njegove pravne i političke nego i njegove ekonomske strane. U svojoj knjizi *An Economic Interpretation of the Constitution* (1913.) osporava uvjerenje da su *founding fathersi* bili tek puki plemeniti zakonodavci inspirirani i posvećeni javnom dobru. Ustav na kojemu su radili i koji su zagovarali stvarali su i radi vlastitih interesa, na njemu se radilo radi klase ljudi koji su izravno očekivali korist od novog poretk. Tako je njegovo “ekonomsko čitanje” Ustava i okolnosti u kojima je stvaran otvorio veliku kontroverziju. Neki su ga (pravni) povjesničari veličali zbog *novog realizma*, ali bilo je puno više onih koji su ga osuđivali zbog “odsutnosti

⁴³ Ackerman, B., *We the People, Vol. 1: Foundations, op. cit.* u bilj. 24, str. 210, bilj. 38 i sl.

⁴⁴ Story, J., *Commentaries on the Constitution of the United States; With a Preliminary Review of the Constitutional History of the Colonies and States, Before the Adoption of the Constitution*, Hilliard, Gray and Company, Boston, 1833., dostupno na http://www.constitution.org/js/js_005.htm.

⁴⁵ De Vattel, E., *The Law of Nations or Principles of the Law of Nature Applied to the Conduct and Affairs of Nations and Sovereigns, from the French Monsieur De Vattel*, T. & J. W. Johnson & Co., Philadelphia, 1883., dostupno na <http://www.constitution.org/vattel/vattel.html>; usporedi McDowell, G. L., *The Language of Law and the Foundations of American Constitutionalism*, Cambridge University Press, New York, 2010., str. 258 – 259.

patriotizma". Uvijek je bilo onih koji su mislili da Beardova "jako skandalozna knjiga" nije ništa drugo nego djelo koje je "spustilo i reduciralo standard propitivanja Ustava SAD-a i to na pitanje ekonomskih interesa tzv. *founding fathers*".⁴⁶ No, usprkos "neprijateljstvu" kojim je nastupom hladnog rata okruženo njegovo djelo, C. A. Beard je svemu unatoč, a posebno stigmi "marksizma", bio i ostao zaslužan tumač američkog Ustava. I to prije svega zbog toga što je u spektru tumačenja ustavnog dokumenta iz 1787. godine snažno naglašavao jednu važnu, a dotad zanemarenu ekonomsku komponentu. Dakako da nikakva isključivost ne omogućuje zadovoljavajući konačni rezultat bilo kojeg istraživanja. Tako ni ekonomska, politička, pa ni socijalna razmatranja uzeta sama za sebe ne otkrivaju cjelovitu motivaciju ustavotvoraca iz Philadelphije. Tek ukupnost kritičkog sagledavanja određenog djelovanja omogućuje razumijevanje racionalnog ljudskog ponašanja koje je omogućilo stvaranje ikone demokratske ustavnosti u povijesti.⁴⁷

Svaka ustavna interpretacija, da bi bila respektabilna i vrijedna truda, uključuje svekoliku konverzaciju između ustavotvoraca, sudaca, akademije i drugih koji su u međusobnoj komunikaciji radi prava i pravde. U tom dijalogu oblikuje se argumentacija budućih važnih odluka kojima je Ustav temelj. Beard je svojom "ekonomskom interpretacijom" američkog Ustava dao vrijedan doprinos svakoj nužno potrebnoj otvorenoj konverzaciji ustavnog karaktera.⁴⁸

Beardova knjiga *An Economic Interpretation of the Constitution* važno je djelo jer je ogledni primjer refleksije suvremene političke filozofije u području ustavnog prava. Kao "respektabilna akademska kombinacija Marxova ekonomskog determinizma i Nietzscheova historicizma", ali ograničena kao i svaka druga

⁴⁶ Clavero, B., *Why American Constitutional History Is Not Written*, u: *Quaderni fiorentini. Per la storia del pensiero giuridico moderno*, vol. 36, Giuffrè Editore, Milano, 2007., str. 1495.

⁴⁷ Tushnet, M.; Graber, M. A.; Levinson, S. (ur.), *The Oxford Handbook of the U.S. Constitution*, Oxford University Press, New York, 2015., str. 1112; Cornell, S., *Evidence, Explanation, And The Ghost Of Charles Beard*, *The William and Mary Quarterly*, vol. 69, br. 2, 2012., str. 393 – 394; transkript rasprave panela organiziranog povodom knjige A. R. Amara "On America's Constitution: A Biography", *Symposium: On America's Constitution: A Biography*, *Syracuse Law Review*, vol. 59, br. 1, 2008., str. 31 – 68.

⁴⁸ Amar, A. R., *America's Constitution and the Yale School of Constitutional Interpretation*, Faculty Scholarship Series, Paper 860, 2006., dostupno na http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/860. Vidi također Amar, A. R., *Philadelphia Revisited: Amending the Constitution Outside Article V*, Faculty Scholarship Series, Paper 1023, 1988., dostupno na http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/1023.

ideja mogućim unutarnjim nedostacima (ovdje je zanimljiv historicizam koji potkopava Beardov ekonomski determinizam itd.)⁴⁹, ovo djelo i dalje ostaje važan izvor spoznaje složenog karaktera ustavotvorstva i njegovih uzroka i posljedica. Svojim duhom pročišćenim u dijalogu novih generacija ustavnih pravnika i drugih ono s razlogom nastavlja izazivati pozornost mnogih suvremenih komentatora.

Na kraju, najveća je važnost Beardove ekonomske interpretacije Ustava SAD-a u tome što se usudio – kako je to kazao *Adrian Vermeule* – “razbiti tabu”.⁵⁰ Jer povijest američkog Ustava prije C. A. Bearda ponajviše je bila svečarska i nekritična. Istina je da se tek nakon Bearda počelo s više pažnje voditi računa o ponašanjima i aktivizmu ustavnih aktera koji su svoj izvor imali u subjektivnim preferencijama, vjerovanjima i političkim oportunitetima. U tom smislu tek je Beardova knjiga doista utrla put – “široj tradiciji, duhu i pogledima na ekonomski i politički realizam ustavotvorstva”.⁵¹ Ali i onom razumijevanju tumačenja prava i ustava prema kojemu interpretacija ne može počivati na “arbitrarnosti u interpretiranju”, nego jedino u prožimanju ideja “otvorenog društva interpreteta ustava” (*P. Haberle*).

⁴⁹ Stevens, *op. cit.* u bilj. 14.

⁵⁰ Vermeule, A., *Beard & Holmes on Constitutional Adjudication*, Constitutional Commentary, vol. 29, br. 3, 2014., str. 472.

⁵¹ Na to izravno upućuju i Beardove riječi: “Svatko tko iz povijesti izostavi ekonomske pritiske ili ih zanemari u diskusiji o javnim pitanjima dolazi u smrtnu opasnost da zamijeni mitologiju s realnošću, zamučuje, a ne bistri odgovore na pitanja. Očevi američkog Ustava sebe su upisali u vječno velike praktične državnike jer su priznali moć ekonomskih interesa u političkom polju, a vještima su njihovim korištenjem dali korisne pouke iz umijeća vladanja novim generacijama. Tek ustrajnim izučavanjem njihovih radova i otkrivanjem njihove hrabrosti i pogleda na ekonomske interese koji postoje u temeljima svih ustavnih formalija naša generacija može jamčiti trajnost vladavine prava (*government under law*) i njezinu razliku prema arbitrarnosti sile. Na nama je kao nasljednicima njihove ostavštine da stalno i uporno pitamo – kad god je riječ o teorijama savezne države ili pravima država: ‘Koji interesi leže iza njih i u čiju korist ide promjena i njihovo ostvarenje?’. Odbijajući to napraviti, postajemo žrtve povijesti – mi smo onda tek glineni golub u rukama stvoritelja.” Usporedi uvodnik uz izdanje iz 1935. godine, u: Beard, C. A., *An Economic Interpretation of the Constitution of the United States*, The MacMillan Company, New York, 1962., str. 6 – 7.

Summary

Arsen Bačić *

ON C. A. BEARD'S ECONOMIC INTERPRETATION OF THE CONSTITUTION

On the occasion of 100 years of publishing C.A. Beard's *An Economic Interpretation of the Constitution*

Charles Austin Beard was one of the most influential American constitutional writers from the first half of the 20th century. He authored numerous books on history, and legal and political sciences. His best-known books include, inter alia, radical views on the federal Constitution (1787) as the "founding fathers" masterpiece. Namely, he believed that the process of creation of the US Constitution was motivated principally by the founding fathers' own economic interests, and not exclusively by distinguished political and philosophical principles. Beard's book An Economic Interpretation of the Constitution (1913) became the subject of numerous debates and challenges immediately upon its publication. This paper recapitulates the fundamental questions of Beard's interpretation of the US Constitution and re-investigates the connections between constitutionalism with the political ideas of equality and freedom on the one hand, and the economy on the other.

Keywords: C. A. Beard, the Constitution of the United States, economic interpretation of the constitution, constitutional law

* Arsen Bačić, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Split, Domovinskog rata 8, Split; associate member, Croatian Academy of Sciences and Arts, Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, Zagreb; arsen.bacic@xnet.hr

